

08-01-2012 – Westerkerk I

Introductie schriftlezing.

Feest vanmorgen, gemeente! Het feest van de Epifanie met twee klassieke lezingen. In de kerken van de Oosters Orthodoxie wordt niet op 25 December maar op of vlak na 6 januari het feest van de verschijning van Christus gevierd. Kerstfeest oosterse stijl dus.

In het OT lezen we een paar spetterende verzen uit Hfdst 42 van de Tweede Jesaja, oorspronkelijk een lofzang op koning Cyrus uit de zesde eeuw, die de joden terug liet gaan naar Palestina. Een nieuwe vrijheid!

De kerk heeft die lofzangen op God, die nieuwe dingen doet altijd gelezen als aankondigingen van de komst van Jezus, de Ware Knecht des Heren.

En een tweede klassieke lezing is die over Johannes de Doper, achterneef en bewonderaar van Jezus, die hier voor het eerst in het publiek 'verschijnt', nu als een volwassen man en klaar voor zijn goddelijke benoeming.

Motto voor deze dienst: het is passend (nuttig voor u; het betaamt) of: wat er gebeuren moet is..) dat alle gerechtigheid vervuld wordt (Mat 3,15)

Preek

I

Gemeente,

De boel is weer aan de kant! De restjes van het kerstdiner zijn op, de Oliebollen ook, de meeste kerstbomen afgetuigd en heel Nederland is voldaan en doodmoe.

Maar de wereld is niet veel veranderd. Vanaf de bank in onze warme huiskamers zien we de eindeloze rij vluchtelingen, asielzoekers, verhandelde vrouwen, kindsoldaten en rouwende gezinnen voorbij komen; het gouden kalf van onze economie staat dof in onze woestijn te zwijgen; veel mensen worden verrast dat het daarbij toch blijkbaar niet om een god maar om een afgod gaat. En zoals dat met afgoden gaat blijkt hij niet zo onaantastbaar en niet zo betrouwbaar als zijn priesters ons hadden beloofd.

Ik prijs ons gelukkig dat wij in dit huis ons niet onnodig gek laten maken. Natuurlijk is van alles aan de hand in ons land.

Meer dan ons lief is.

Natuurlijk moeten we de tering naar de nering zetten. We geven nu al lange tijd meer heeft uit dan wij verdienen. Dat kan nooit lang goed gaan. Het is ongezond om met schulden te leven, ook al mocht het van het Gouden Kalf. En natuurlijk moeten we, nu we met elkaar

een aantal jaren langer leven, voor die extra jaren wat langer werken of wat inleveren van onze luxe. Maar we blijven het op een na rijkste land van Europa en horen daarom nog steeds, met al onze zorgen, tot de meest geprivilegieerde mensen op aarde. Vandaar ons danklied in iedere dienst.

En zeker, de zorg wordt duurder, maar dat is toch geen ramp?. Hoevelen van ons zouden al lang herinnering zijn geworden als de medische wetenschap niet zoveel meer voor ons had gedaan.

In een vorige generatie, bij minder medische kennis, zou ik al dertig jaar dood zijn geweest en van mij zult u geen klacht horen als het leven een stukje duurder wordt. Dat we daarom ook meer voor elkaar moeten zorgen, omdat onder het regime van het Gouden Kalf de een nu eenmaal meer heeft dan de ander. Maar delen met elkaar en zorgen voor elkaar, dat is toch eerder een voorrecht dan een straf?

Ik herinner me de oorlogstijd en die eerste veel armere naoorlogse jaren nog heel goed en u dacht toch niet dat ik toen een doodongelukkig jongetje was? Dat geldt vast ook voor velen hier vanmorgen in de kerk.

Wat er nu gebeurt is dat wij met onze neus op de feiten worden gedrukt, zodat we nog eens goed kunnen nadenken wat ons eigenlijk overkomt en ons eigenlijk te doen staat. Niet alleen in ons kleine kringetje, maar ook als land en zelfs in de wijde wereld.

II

Waar we ons zorgen over moeten maken, thuis en ver weg, is hoe het staat met de gerechtigheid; mensenrechten: rechten op voedsel, veiligheid en een dak boven je hoofd. Mensenrechten ook in de zin van samen delen en samen verantwoordelijkheid nemen, dat is nog heel wat anders.

Zoals altijd zet Jezus de toon:

Alle gerechtigheid moet worden vervuld, zei hij bij zijn Verschijning in het openbare leven.

Van gerechtigheid en rechtvaardigheid weten we dat het een schaars artikel is (zijn). En wij hebben in dit huis toch jaar in, jaar uit gehoord en gezongen dat wij niet bij brood alleen leven of dat het Gouden Kalf ons weinig vlees te bieden heeft?

En dat is toch wat in de afgelopen weken, wat de Epifanie, de verschijning van Christus, ons heeft geleerd? Dat we niet zozeer op het Kalf als wel op het Lam moeten letten? Dat zijn komst in de eerste plaats bedoeld is om ons ter herinneren aan wie wij zijn: mensen aan wie door de verschijning van de Christus iets ongehoord nieuws is gebeurd?

Onze oosters-orthodoxe familieleden lezen op hun kerstfeest het verhaal van de Verschijning van Jezus bij Johannes de Doper, zijn Verschijning als volwassen man, klaar om zijn historische rol te vervullen.

Er gebeurt iets nieuws in de wereld! Zoals Jesaja II het ons heeft voorgehouden.

Dus wij zullen bij al die klagende landgenoten ons kapitaal met dankbaarheid aanspreken: het kapitaal van het grote voorrecht dat wij hebben om de geschiedenis te kennen – wellicht beter dan menig ander - en onze grote internationale familiekring voor ogen te houden. En

die kan ons waarachtig nog wel een liedje leren over hoe de wereld er in werkelijkheid uitziet.

Het is vanmorgen op het feest van Epifanie dat Jezus zijn eerste openbare woorden spreekt : het is nodig dat alle gerechtigheid wordt vervuld.

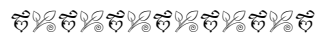
Daarom vierden we kerst, daarom vierten we de Verschijning, daarom zitten we hier: de gerechtigheid moet worden vervuld.

Gerechtigheid is geen echt moeilijk woord. Het staat voor het leven zoals het is bedoeld: liefdevol, hoopvol, betrouwbaar.

We kunnen natuurlijk van alles bedenken om het ingewikkeld te maken; in verschillende culturen betekent gerechtigheid wellicht iets anders, maar laten we het eenvoudig houden. Als Jezus bij zijn doop in de Jordaan zegt dat alle gerechtigheid moet geschieden dan heeft hij het over wat zijn mededopelingen uit de beloften en geboden van de Thora hebben geleerd, wat de profeten hadden bevestigd en waarvan de psalmen getuigen. Gerechtigheid betekent dat mensen in vrijheid kunnen leven, dat zij veilig zijn, dat de sterken niet heersen over de zwakken, dat mensen zich verantwoordelijk weten voor elkaar en voor elkaar zorgen, dat de minsten, de armen, de vreemdelingen, de zieken zich geborgen en verzorgd weten, dat mensen die in de fout zijn gegaan nieuwe kansen krijgen...gerechtigheid betekent dat die dingen vanzelfsprekend zijn die zo vaak voor veel mensen helemaal niet gelden. Gerechtigheid is een onaf begrip:

Het is er wel maar het is in aanbouw, zoals de Weg des Heren!

Een van Jezus' allereerste zinnen in het evangelie is dat de gerechtigheid vervuld moet worden. Vervullen is ook geen moeilijk woord. Het betekent: vol worden, geen leeg begrip blijven. Gerechtigheid vervullen is gerechtigheid verder brengen, is gerechtigheid doen.

Gerechtigheid is een veel voorkomend begrip in de Bijbel. Het is een actief woord. Gerechtigheid moet je doen.

Voor Johannes was het ook een sleutelwoord: zo wordt de weg des Heren bereid – hard werk is dat: wegebouw! - zo worden dalen verhoogd en bergen geslecht.

Je kunt zeggen dat bij Johannes het vervullen van de gerechtigheid, dat is :het doen van gerechtigheid een voorwaarde is om het oordeel van God te ontlopen. Dat zegt hij ook met zoveel woorden tegen de vromen van zijn tijd: jullie zijn slangen en slangenkinderen, zegt hij, wie heeft jullie advies gegeven om Gods toorn te ontlopen...?

Gerechtigheid moet je doen, en wel als voorwaarde om benoemd te worden in de ontvangstcommissie van God op aarde.

Maar ons verhaal vanmorgen gaat niet in de eerste plaats over Johannes, het gaat om de Epifanie, de Verschijning van Jezus.

En die biedt zich aan ,tot verbijstering van Johannes, als dopeling. Hij komt, -let goed op! – als een gewone, onbekende deelnemer, eentje uit het volk en laat zich dopen tot vergeving der zonden. Dat was immers de betekenis van doop. Het waseen publieke belijdenis dat mensen zich bewust waren de weg des Heren niet bereid te hebben en zich nu van hun eigengereide wegen omkeerden om Gods stratenmakers te worden.

Johannes is verbijsterd. Hij kende Jezus vanaf zijn geboorte als iemand die wel verzoeken kende maar die ze wist te weerstaan; voor hem was Jezus een Rechtvaardige, iemand die leefde zoals leven bedoeld was. En die wil gedoopt worden.

Ja, de rechtvaardige wil gedoopt worden; want – en let goed op – de rechtvaardige leeft niet voorzichzelf maar hij verbindt zich aan zijn volk; hij solidariseert zich met alle mensen en vooral met hen die het niet gelukt is om rechtvaardig te leven. Alle gerechtigheid moet vervuld worden, zegt Jezus en daar hoort bij een onvoorwaardelijke solidariteit met losers en achterblijvers, mislukkelingen en andere zondaars (degenen die het leven niet zoals het bedoeld was leven). Er is geen gerechtigheid zonder lotsverbondenheid met de zwakken, moreel of lichamelijk. Je kunt geen stratenmaker van God worden als je niet begint waar zijn weg lijkt dood te lopen. Het vervullen van gerechtigheid betekent de bereidheid om in de modder van het onrecht te gaan staan. Daarom wil Jezus gedoopt worden. Overtrokken gezegd: Jezus wordt in het onrecht gedoopt.

Dat is de betekenis van zijn Verschijning. Dat is het nieuwe in de geschiedenis wat zelfs Johannes de Doper tot verleden tijd maakt: de grootste onder de profeten maar de kleinste in de wegebouwfirma van God is groter dan hij...(Mat. 11, 11)

En dat is ook de reden voor ons Feest van de Verschijning. Midden onder u staat hij die u niet kent, zegt Johannes. Midden onder ons, geen verkleedde god, een gewoon mens, een van ons, gedoopt en wel, klaar om het hele bedenkelijke leven dat wij voeren met ons mee te leven. En een weg te banen. Naar de toekomst. Een weg van solidariteit. De eerste stratenmaker staat als een onbekende in ons midden. En hij heeft vacatures.

Zo wordt de gerechtigheid vervuld. En hij zegt dat tegen ons.
Ga uw gang!
Amen.